

865 Inq; Draconigenam nimbis comitantibus urbem
 Defilit, & natos eripit inde suos.
 Utq; fugam capiant, Aries nitidissimus auro
 Traditur, ille uehit per freta longa diros.
 Dicitur infirma corn tenuuisse sinistra

870 Foemina, cum de se nomina fecit aquae.
 Pene simul perijt, cum uult succurrere lapsae
 Frater, & extentas porrigit usq; manus.
 Flebat, ut amissa Gemini cum sorte pericli
 Coeruleo iunctam nescius esse deo.

875 Littoribus tactis aries fit sydus, & huius
 Peruenit in colchas aurea lana domos.
 Treis ubi luciferos ueniens praemiseric Eos,
 Tempora nocturnis aequa diurna feret.
 Inde quater pastor saturos ubi clauserat hircos,

880 Canuerint herbae rore recente quater,
 Ianus adorandus, cum quo Concordia mitis,
 Et Romana salus, araq; pacis erit.
 Luna regit menses, huius quoq; tempora mensis
 Finit, Auentino Luna colenda iugo.

PUBLII OVIDII NASO
 NIS FASTORVM LI
 RER QVARTVS.

LIBER QVARTVS.

ALMA faue dixi geminorum mater
amorum,

Ad Vate uultus rettulit illa suos.

Quid tibi ait mecum? certe modo fe
sta canebas,

Num uetus in molli pectore uulnus habes?

Scis dea respondi de uulnere, risit, & aer 5

Protinus ex illa parte serenus erat.

Saucius, aut sanus nunq̄ tua signa reliqui,

Tu mihi propositum, tu mihi semper onus.

Quæ decuit, primis sine crimine lusimus annis.

Nunc teritur nostris area maior equis. 10

Tempora cum causis annalibus eruta priscis,

Lapsaq̄ sub terras, ortaq̄ signa cano.

Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, mensē,

Et Vatem, & mensē, scis Venus esse tuos.

Mota Cytherea leuiter mea tempora Myrto 15

Contigit, & cœptum perfice dixit opus

Sensimus, & causæ subito patuere dierum,

Dum licet, & spirant flamina, nauis eat.

Siqua tamen pars te de fastis tangere debet,

Cæsar, in Aprilī quod tuearis, habes. 20

Hic ad te magna descendit origine mensis,

Et fit adoptiua nobilitate tuus.

Hoc pater Iliades cum longum scriberet annum,

Vidit, & authores rettulit ille suos.

- 25 Vtq; fero Marti primam dedit ordine sortem,
 Quod sibi natcenti proxima causa fuit,
 Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
 Alterius uoluit mensis habere locum.
 Principiumq; sui generis, reuolutaq; quarens
- 30 Secula, cognatos uenit adusq; Deos.
 Dardanon Electra quis nescit Atlantide natum;
 Scilicet Electram concubuisse Ioui;
 Huius Erichthonius, tros est generatus ab illo,
 Afaracum creat hic, Afaracusq; Capyn
- 35 Proximus Anchises, cum quo commune parentis
 Non dedignata est nomen habere Venus,
 Hinc satus Aeneas pietas spectata per ignes,
 Sacra, patremq; humeris, altera sacra, tulit.
 Venimus ad foelix aliquando nomen Iuli,
- 40 Vnde domos teucros Iulia tangit auos.
 Posthumus hinc, qui q; syluis fuit ortus in altis,
 Syluius in latia gente uocatus erat,
 Isq; Latine tibi pater est, subit Alba Latinum,
 Proximus est titulus Epytus Alba tuis,
- 45 Ille dedit captæ repetita uocabula Troiæ,
 Et tuus est idem Calpete factus auus.
 Accipiens regnum post hunc Tyberinus, ab illo
 Dicitur in thuscæ gurgite mersus aquæ.
 Iam tamen Agrippam natum, Remulumq; nepotem
- 50 Viderat, in Remulum fulmina missa ferunt.

LIBER QVARTVS.

Venit Auentinus post hos, locus unde uocatur
Mons quoq; post illum tradita regna Procaë,
Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli,
Ilia cum Lauso de Numitore sati.
Ense cadit patruī Lausus, placet Ilia Marti. 55
Teq; parit gemino iuncte Quirine Remo.
Ille suos Venerem semper matremq; parentes
Dixit, & emeruit uocis habere fidem.
Neue secuturi possent nescire nepotes,
Tempora Dis generis continuata dedit. 60
Sed Veneris mensē graio sermone notatum
Auguror, a spumis est dea dicta maris.
Nec tibi sit mirum græco rem nomine dici,
Itala nam tellus græcia maior erat.
Venerat Euander plena cum classe tuorum, 65
Venerat Alcides graius uterq; genus.
Hospes Auentinis armentum pauit in armis
Clauiger, & tanto est Albulā pota deo.
Dux quoq; Naritius, testes Læstrigones extant,
Et q; adhuc Circes nomina littus habet. 70
Et iam Telegoni, iam moenia Tyburis udi
Stabant, argolicæ quæ posuere manus.
Venerat Atrides fati agitatus Halesus,
A quo se dictam terra Phalisca putat.
Adijce Troianæ suaforem Antenora pacis, 75
Et generum Oeniden Appule Daune tuum.

Seruis ab Iliacis, & post Antenora flammis
Attulit Aeneas in loca nostra deos.

Huius erat Solemus phrygia comes unus ab Ida,

80 A quo Sulmonis moenia nomen habent,
Sulmonis gelidi patriæ Germanice nostræ,

Me miserum Scythico quam procul illa solo est,
Ergo age, tam longas sed supprime musa querelas,
Non tibi sunt moesta sacra canenda lyra.

85 Quo non liuor adit, sunt qui tibi mensis honorem
Eripuisse uelint, inuideantq; Venus.

Nam, quia Ver aperit tunc omnia, densaq; cedit
Frigoris asperitas, foetraq; terra patet.

Aprilem memorant ab aperto tempore dictum,

90 Quem Venus iniecta uendicat alma manu.
Illa quidem totum dignissima temperat orbem,
Illa tenet nullo regna minora deo.

Iurq; dat caelo, terræ, & natalibus undis,
Perq; suos coitus continet omne genus.

95 Illa deos omnes (longum est numerare) creauit,
Illa satis causas, arboribusq; dedit.

Illa rudes animos hominum contraxit in unum,
Et docuit iungi cum pare quenc; sua.

Quid genus omne creat uolucrū nisi blāda uoluptas?

100 Nec coeant pecudes, si leuis absit amor.

Cum mare trux Aries cornu decertat, at idem
Frontem dilectæ lædere par cit ouis.

LIBER QVARTVS.

Deposita sequitur Taurus feritate iuuenecam,

Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.

Vis eadem lato quodcunq; sub æquore uiuit, 105

Seruat, & innumeris piscibus implet aquas.

Prima feros habitus homini detraxit, ab illa

Venerunt cultus, mundaq; cura solo.

Primus amans carmen uigilatum nocte negata

Dicitur ad claufas concinuisse fores. 110

Eloquiumq; fuit duram exorare puellam,

Proq; sua causa quisq; disertus erat.

Mille per hanc artes notæ, studioq; placendi,

Que latuere prius, multa reperta ferunt.

Hanc quisquam titulo mensis spoliare secundi 115

Audeat; a nobis sit furor iste procul.

Quid q; ubiq; potens, templisq; frequentibus aucta

Urbe tamen nostra ius dea maius habet.

Pro Troia Romane tua Venus arma ferebat.

Cum genuit teneram cuspide læsa manum, 120

Cœlestesq; duas Troiano iudice uicit,

Ah nolim uictas hoc meminisse deas.

Affaraciq; Nurus dicta est, ut scilicet olim

Magnus iuleos Cæsar haberet auos.

Nec Veneri tempus, quam uer erat aptius ullum, 125

Vere nitent terræ, uere remissus ager,

Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt,

Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.

- Et formosa Venus formoso tempore digna est,
 130 Vtq̄ solet Marti continuata suo.
 Vere monet curuas materna per æquora puppes
 Ire, nec hybernas iam timuisse minas.
 Rite deam colitis Latia, matresq̄, nurusq̄,
 Et uos quis uittæ, longaq̄ uestis abest.
 135 Aurea marmoreo redemicula demite collo,
 Nunc alij flores, nunc noua danda rosa est.
 Vos quoq̄ sub uiridi myrto iubet illa lauari,
 Causaq̄ cur iubeat, discite, certa subest.
 Littore siccabat rorantes rore capillos,
 140 Viderunt Satyri turba proterua deam.
 Sensit, & apposita texit sua corpora myrto,
 Tuta fuit factò, uosq̄ referre iubet.
 Discite nunc quare fortunæ thura uirilì
 Detis, eo gelida qui locus humet aqua.
 145 Accipit ille locus posito uelamine cunctas,
 Et uitium nudì corporis omne uidet.
 Ut tegat hoc, cæletq̄ uiros, fortuna uirilìs
 Præstat, & hoc paruo thure rogata facit.
 Ne pigeat tritum niueo cum lacte papauer
 150 Sumere, & expressis mella liquata fauis.
 Cum primum cupido Venus est deducta marito,
 Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.
 Illam supplicibus uerbis placate sub illa
 Et forma, & mores, & bona fama manet.

LIBER QVARTVS.

- Roma pudicitia proaurorum tempore lapsa est, 155
 Cumæam ueteres consuluistis anum.
- Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
 Inde Venus uerso numine corda tenet.
- Semper ad Aeneadas placido pulcherrima uultu
 Respice, totq; tuas diua tuere nurus. 160
- Dum loquor elatae metuendus acumine caudæ
 Scorpis in uirides præcipitatur aquas.
- Nox ubi transierit, cœlumq; rubescere primo
 Cœperit, & tactæ rore queruntur aues,
- Semustamq; facem uigilata nocte uiator 165
 Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus.
- Pleiades incipient humeros releuare paternos,
 Quæ septem dici, sex tamen esse solent.
- Seu q; in amplexus sex hinc uenere deorum,
 Nam Steropen Marti concubuisse ferunt, 170
- Neptuno Halcyonen, & te formosa Celeno,
 Maïan, & Electram Taigetamq; Ioui.
- Septima mortali Merope tibi Sisyphæ nupsit,
 Pœnitet, & facti sola pudore latet.
- Sive q; Electra Troiæ spectare ruinas 175
 Non tulit, ante oculos opposuitq; manum.
- Ter sic perpetuo cœlum uersetur in axe,
 Ter iungat Titan, terq; resoluat equos.
- Protinus inflexo Berecynthia tibia cornu
 Flabit, & Idææ festa parentis erunt. 180

- Ibunt seminares, & inania tympana tudent,
 Aeræq; tinnitus ære repulsa dabunt.
 Ipsa sedens molli comitum ceruice feretur
 Urbis per medias exululata uias.
 185 Scæna sonat, ludicq; uocant, spectate Quirites,
 Et fora Marte suo litigiola uacant.
 Quærere multa libet, sed me sonus æris acuti
 Terret, & horrendo Lotus adunca sono.
 Da dea, quam scite doctas cybeleia neptes
 190 Vidit, & has curæ iussit adesse meæ.
 Pandite mandatî memores Heliconis alumnae,
 Gaudeat assiduo cur dea magna sono.
 Sic ego, sic Erato mensis cythereius illi
 Cessit, q; teneri nomen amoris habet.
 195 Reddita Saturno fors hæc erat, optime reguum
 A nato sceptris excutiere tuis.
 Ille suam metuens, ut quæq; erat edita, prolem
 Deuorat, immerSAM uisceribusq; tenet.
 Sæpe Rhea quæsta est, toties foecunda, nec unquam
 200 Mater, & indoluit fertilitate sua.
 Iuppiter ortus erat, pro magno teste uetustas
 Creditur, acceptam parce mouere fidem.
 Veste latens saxum coelesti gutture sedit,
 Sic genitor fatis decipiendus erat.
 205 Ardua iandudum resonat tinnitibus Ida,
 Tutus ut infanti uagiat ore puer.

LIBER QVARTVS.

Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes,

Hoc Curetes habent, hoc Coribantes opus.

Res latuit patrem, prisicq; imitantia facti

Aera deæ comites, raucaq; terga mouent. 210

Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant,

Tibia dat phrygios, ut dedit ante modos.

Deserat, coepi cur huic genus acre leonum

Præbeat insolitas ad iuga curua iugas;

Deseram, coepit, feritas mollita per illam 215

Creditur, id curru testificata suo est,

At cur turrifera caput est onerata Corona;

An primis turres urbibus illa dedit;

Annuit, unde uenit dixi sua membra secandi

Impetus; ut tacui, Pieris Orsa loqui. 220

Phryx puer in syluis facie spectabilis altis

Turrigeram casto iunxit amore deam.

Hunc sibi seruari uoluit, sua templa tueri,

Et dixit. semper fac puer esse uelis.

Ille fidem iussis dedit, & si mentiar inquit, 225

Vltima, qua fallam, sit Venus illa mihi.

Fallit, & in Nympha Sangaride desinit esse

Quod fuit, hinc pœnas exigit in ira deæ.

Naida uulneribus succidit in arbore factis,

Illa petit, fatum Naiados arbor erat. 230

Hic furit, & credens thalami procumbere tectum,

Effugit, & cursu Dindyma summa petit.

- Et modo tolle faces, remoue modo uerbera, clamat,
 Sæpe Palæstinas iurat adesse deas.
 235 Ille etiam saxo corpus laniauit acuto,
 Longaq; in immundo puluere tracta coma est,
 Voxq; fuit, merui, meritas do sanguine pœnas,
 Ah pereant partes, quæ nocuere mihi.
 Ah pereant dicebant adhuc, onus inguinis aufert,
 240 Nullaq; sunt subito signa relicta uiri.
 Venit in exemplum furor hic, mollesq; ministri
 Cædunt iactatis uilia membra comis.
 Talibus Aoniæ facunda uoce camœnæ,
 Reddita quaesiti causa furoris erat.
 245 Hoc quoq; dux operis moneas precor, unde petita
 Venerit, an nostra semper in urbe fuit.
 Dindymon, & Cybelen, & amœnam frõdibus Iden
 Semper, & Iliacas mater amauit opes.
 Cum Troiam Aeneas Italos portaret in agros,
 250 Est dea sacriferas pene secuta rates.
 Sed non dum fatis latio sua nomina posci
 Senserat assuetis substiteratq; locis.
 Post, ut Roma potens opibus iam secula quinq;
 Vidit, & e domito sustulit orbe caput,
 255 Carminis Euboici fatalia uerba sacerdos
 Inspicit, inspectum tale fuisse ferunt.
 Mater abest, matrem iubeo Romane requiras,
 Cum ueniet, casta est accipienda manu.

Obscuræ fortis, patres ambagibus errant.

Quæue patens absit, quouè petenda loco, 260

Consultur Pæan diuumq; accersite matrem

Inquit, in Idao est inuenienda iugo.

Mittuntur proceres, Phrygiæ tunc scepra tenebat

Attalus, Aufonijs rem negat ille uiris.

Mira canam, longo tremuit cum murmure tellus, 265

Et sic est adytis diua locuta suis.

Ipsa peti uolui, nec sit mora, mitte uolentem,

Dignus Roma locus, quo deus omnis eat.

Ille soni terrore pauens, proficiscere dixit,

Nostra eris, in phrygios Roma refertur auos. V 270

Protinus innumeræ cædunt pineta secures,

Illa quibus fugiens Phryx pius usus erat.

Mille manus coeunt, & picta coloribus uestis

Cœlestium matrem concava puppis habet.

Illa sui per aquas fertur tutissima uati, 275

Longaq; Phrixææ stagna sororis adit.

Rhœteumq; capax, si geaq; littora transit,

Et Tenedon ueteres Eetionis opes.

Cyclades excipiunt, Lesbo post terga relicta

Quaq; Carysteis frangitur unda uadis. 280

Transit, & Icarium, lapsas ubi perdidit alas

Icarus, & uastæ nomina fecit aquæ.

Tunc leua Creten, dextra Pelopeidas undas

Deserit, & Veneri sacra Cythara petit.

- 285 Hinc mare trinacrium, candens ubi tingere ferrum
 Brontes, & Steropes, Agmonidesq; solent.
 Aequoraq; afro legit, Sardoq; regna sinistris
 Prospicit a remis, Ausoniamq; tenet.
 Hostia contigerat, qua se Tyberinus in altum
- 290 Diuidit, & campo liberiore natat.
 Omnis eques, mistaq; grauis cum plebe senatus
 Obuius ad Thusci fluminis ora uenit.
 Procedunt pariter matres, natiq; utriq;
 Quæq; colunt sanctos uirginitate focos.
- 295 Sedula fune uiri contento brachia lassant,
 Vix tulit aduersas hospita nauis aquas.
 Sicca diu fuerat tellus, sitis ufferat herbas,
 Sedit limoso fessa carina uado,
 Quisquis adest operi plusquam pro parte laborat,
- 300 Adiuuat & fortes uoce sonante manus.
 Illa uelut medio stabilis sedet insula ponto,
 Attoniti monstro stantq; pauentq; uiri.
 Claudia quinta genus Clauso referebat ab alto,
 Nec facies impar nobilitate fuit.
- 305 Casta quidem (sed non est credita) rumor iniquus
 Læserat, & falsi criminis acta reâ est.
 Cultus, & ornatos uarie fudisse capillos
 Obfuit, ad rigidos linguæq; prompta sonos.
 Conscia mens recti famæ mendacia ridet,
- 310 Sed nos in uitium credula turba sumus.

LIBER QVARTVS.

Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum, III
 Et manibus puram fluminis hausit aquam,
 Ter caput irrorat, ter tollit ad æthera palmas,
 Quicunq; aspiciunt mente carere putant.
 Summissoeq; genu, uultus in imagine diuæ 315
 Fixit, & hos egit crine iacente sonos.
 Supplicis alma tuæ genitrix foecunda deorum
 Accipe sub certa conditione preces.
 Casta negor, si tu damnas, meruisse fatebor,
 Morte luam pœnas iudice uicta dea. 320
 Sed si crimen abest, tu nostræ pignora uitæ
 Re dabis, & castas casta sequere manus.
 Dixit, & exiguo funem conamine traxit,
 Mira, sed in scæna testificata loquar.
 Mora dea est, sequiturq; ducem, laudatq; sequendo, 325
 Index lætitiæ fertur ad astra sonus.
 Fluminis ad flexum ueniunt, Tyberina priores
 Atria dixerunt, unde sinister abit
 Nox erat, & querno religant in stypite funem,
 Dantq; leui somno corpora functa cibo. 330
 Lux erat, & querno soluunt a stypite funem,
 Ante tamen posito thura dedere foco,
 Ante coronarunt puppem, & sine labe iuuenecam
 Mactarunt, operum, coniugijq; rudem.
 Est locus, in Tyberim quo lubricus influit Almo, 335
 Et nomen magno perdit in anæ minor.

- Illic purpurea canis cum ueste sacerdos
 Almonis dominam, sacraque lauit aquis.
 Exulant comites, furiosaque tibia flatur,
 340 Et feriunt molles taurea terga manus.
 Claudia praecedit laeto celeberrima uultu,
 Credita uix tandem teste pudica dea.
 Ipsa sedens plaustro porta est inuicta capena,
 Sparguntur iunctae flore recente boues.
 345 Nascia accepit, templi non perficit auctor,
 Augustus nunc est, ante Metellus erat.
 Substitit hic Erato, mora fit, dum caetera quaero.
 Dic inquam, parua cur stype quaerat opes?
 Contulit aes populus, de quo delubra Metellus
 350 Fecit ait, dandae mos stypis inde manet.
 Cur uicibus factis ineunt conuiuia quaero,
 Tunc magis indictas concelebrantque dapes.
 Quod bene mutarit sedem Berecynthia dixit,
 Captant mutatis sedibus omen idem,
 355 Institeram, quare primi megalesia ludi
 Vrbe forent nostra, tum dea (sensit enim.)
 Illa Deos inquit peperit, cessere parenti,
 Principiumque dati mater honoris habet.
 Cur igitur gallos, qui se excidere, uocamus?
 360 Cum tantum a Phrygia gallica distat humus?
 Inter ait uiridem Cybelen, altasque Celenas
 Annis it insana nomine gallus aqua.

LIBER QVARTVS.

Qui bibit inde, furit, procul hinc discedite, quis est

Cura bonæ mentis, qui bibit inde, furit.

Non pudet herbosum dixi posuisse moretum 365

In dominæ mensis, an sua causa subest?

Lacte mero ueteres usi narrantur & herbis,

Sponte sua si quas terra ferebat, ait.

Candidus elixæ miscetur caseus herbæ,

Cognoscat Priscos ut dea Prisca cibos. 370

Postera cum cœlo motis Pallatias astris

Fulserit, & niueos Luna leuarit equos.

Qui dicit, quondam sacrata est colle Quirini,

Hac fortuna die publica, uerus erit.

Tertia lux (memini) ludus erit, hac mihi quidam 375

Spectanti senior, contiguusq; loco.

Hæc ait, illa dies, libycis qua Cæsar in oris

Perfida magnanimi contudit arma lubæ.

Dux mihi Cæsar erat, sub quo meruisse tribunus

Glorior, officijs præfuit ille meis. 380

Hanc ego militiæ sedem, tu pace parasti

Inter bisquinos usus honore uiros.

Plura locuturi subito subducimur imbre,

Pendula cœlestes Libra mouebat aquas.

Ante tamen, summa dies spectacula sistat, 385

Ensiser Orion æquore merfus erit.

Proxima uicttricem cum Romam inspexerit Eos,

Et dederit Phœbo stella fugata locum.

F A S T O R V M

- Circus erit pompa celebr, numeroq; deorum,
 290 Primaq; uentosis palma petetur equis.
 Hiuc Cereris ludí, non est opus índice causæ,
 Sponte deæ munus, pro meritumq; patet.
 Panis erant primis uirides mortalibus herbae,
 Quas tellus nullo sollicitante dabat.
 395 Et modo carpebant uiuax in cespite gramen,
 Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.
 Postmodo glans nata est, bene erat iã glãde reperta,
 Durac; magnificas quercus habebat opes.
 Prima Ceres homine ad meliora alímenta uocato,
 400 Mutauit glandes, utiliore cibo.
 Illa iugo tauros collum prebere coegit,
 Tunc primum soles eruta uidit humus.
 Aes erat in pretio, chalybis iam massa placebat,
 Heu heu perpetuo debuit illa tegi.
 405 Pace Ceres lata est, & uos orate coloni
 Perpetuam pacem, pacificumq; ducem,
 Farra deæ, micoeq; licet salientis honorem
 Detis, & in ueteres thurea grana focos.
 Et si thura aberunt, unctas accendite tædas,
 410 Parua bonæ Cereri, sint modo casta, placent.
 A boue succincti cultros remouete ministri,
 Bos aret, ignauem sacrificate furem.
 Apta iugo ceruix, & non ferienda securi,
 Viuat, & in dura saepe laboret humo.

LIBER QVARTVS.

- Exigit iste locus, raptas ut uirginis edam, 415
 Plura recognosces, pauca docendus eris.
 Terra tribus scopulis uastum procurrit in æquor
 Trinacris, a positu nomen adeptæ loci.
 Grata domus Cereri, multas ea possidet urbes,
 In quibus est culto fertilis Aenna solo. 420
 Frigida coelestium matres Arethusa uocarat,
 Venerat ad sacras & dea flaua dapas.
 Filia, consuetis ut erat comitata puellis,
 Errabat nudo per sua prata pede.
 Valle sub umbrosa locus est aspergine multa 425
 Humidus ex alto desilientis aquæ,
 Tot fuerant illic, quot habet natura colores,
 Pictaq; dissimili flore nitebat humus.
 Quem simul aspexit, comites accedite dixit,
 Et mecum plenos flore referte sinus. 430
 Præda puellares animos delectat inanis,
 Et non sentitur sedulitate labor.
 Hæc implet Calathos lento de uimine nexos,
 Hæc græmium, laxos degrauat illa sinus,
 Illa legit calthas, huic sunt uiolaria curæ, 435
 Illa papauereas subsecat ungue comas,
 Has Hyacinthe tenes, illas Amarante moraris,
 Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amant,
 Plurima lecta rosa est, sunt & sine nomine flores.
 Ipsa crocos tenues, liliacq; alba legit. 440

- Carpendi studio paulatim longius itur,
 Et dominam casu nulla secuta comis.
 Hanc uidet, & uisam patruus uelociter aufert,
 Regnaq; coeruleis in sua portat equis.
- 445 Illa quidem clamabat, Io Io charissima mater
 Auferor, ipsa sinus abscideratq; suos.
 Panditur interea diti uia, nancq; diurnum
 Lumen inassueti uix patiuntur equi.
- At chorus æqualis cumulatis flore canistris,
 450 Persephone clamant ad tua dona ueni.
 Ut clamata filet, montes ululatibus implent,
 Et ferunt mœsta pectora nuda manu.
- Attonita est plangore Ceres, modo uenerat Aennā,
 Nec mora, me miseram, filia dixit ubi es?
- 455 Mentis inops rapitur, ut quas audire solemus,
 Threicias fufis Menadas ire comis.
 Ut uitulo mugit sua mater ab ubere raptō,
 Et quærit foetus per nemus omne suos.
- Sic Dea non retinet gemitus, & concita cursu
 460 Fertur, & e campis incipit Aenna tuis.
 Inde puellaris nacta est uestigia plantæ,
 Et pressam noto pondere uidit humum.
- Forsitan illa dies erroris summa fuisset,
 Si non turbassent signa reperta sues.
- 465 Iamq; Leontinos, anifenaq; flumina cursu
 Præterit, & ripas herbifer Acī tuas.

273

LIBER QVARTVS.

Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi,
 Et te uorticibus non adeunde Gela.
 Liquerat Ortygiã, Megareaq;, Pantagiamq;,
 Quaq; Simethæas accipit æquor aquas. 470
 Antraq; Cyclopum positis exusta caminis,
 Quicq; locus curuæ nomina falcis habet.
 Himeran, & Didymen, Agrigētaq; Tauromenonq;
 Sacrorumq; Melam pascua læta boum.
 Hinc Camerinam adiit, Thapsonq;, & Eloria tempe, 475
 Quaq; iacet Zephyro semper apertus Eryx.
 Iamq; Peloriaden, Lilybeia, iamq; Pachynon,
 Lustrauit terræ cornua prima suæ.
 Quacumq; ingreditur, miseris loca cuncta querelis
 Implet, ut amissum cum gemit ales Iyn. 480
 Perq; uices modo Persephone, modo filia mater
 Clamat, & alternis nomen utrunq; ciet.
 Sed neq; Persephone Cererem, nec filia matrem
 Audit, & alternis nomen utrunq; perit.
 Vinaq;, pastorem uidisset an arua colentem 485
 Vox erat, hac gressus ecqua puella tulit:
 Iam color unus inest rebus, tenebrisq; teguntur
 Omnia, iam uigiles conticuere canes.
 Alta iacet uasit super ora Typhæeos Aetna,
 Cuius anhelatis ignibus ardet humus, 490
 Illic accendit geminas pro lampade pinus,
 Hinc Cereris sacris nunc quoq; læda datur.

- Est specus exeli structura pumicis asper
 Non homini regio, non adeunda feræ,
 495 Quo simul ac uenit, frenatos curribus angues
 Iunxit, & æquoreas sicca pererrat aquas.
 Effugit ad syrteis, & te Zanelæa Charybdis,
 Et uos Nisæi naufraga monstra canes,
 Adriacumq; patens late, bimaremq; Corinthon,
 500 Sic uenit ad portus Attica terra tuos.
 Hic primum sedit gelido mœstissima saxo,
 Illud Cecropidæ nunc quoq; triste uocant.
 Sub Ioue durauit multis inmota diebus,
 Et Lunæ patiens, & pluuialis aquæ.
 505 Sors sua cuiq; loco est, qui nunc Cerealis Eleusis
 Dicitur, hic Celei rura fuere senis.
 Ille domum glandes, excussaq; mora rubetis
 Portat, & arsuris arida ligna focis.
 Filia parua duas redigebat monte capellas,
 510 Et tener in cunis filius æger erat.
 Mater ait uirgo (mota est dea nomine matris,)
 Quid facis in solis incomitata locis?
 Perstitit & senior quamuis onus urget, & orat,
 Ut subeat tecta quantulacumq; casæ.
 515 Illa negat, simularat anum, mitraq; capillos
 Presserat, instanti talia dicta refert.
 Sospes eas, semperq; parens, mihi filia rapta est,
 Heu melior, quanto sors tua sorte mea est.

LIBER QUARTVS.

Dixit, & ut lachrymæ (neq; em̄ lachrymare deor; est)

Decidit in tepidos lucida gutta sinus. 520

Flent pariter molles animis uirgoq; senexq;

E quibus hæc iusti uerba fuere senis.

Sit tibi, Quam raptam quæris, sit filia sospes,

Surge, nec exiguæ despice tecta casæ.

Cui dea sic inquit, scissi qua cogere posses, 525

Seq; leuat saxo, subsequiturq; senem.

Dux comiti narrat, q; sit tibi filius æger,

Nec capiat somnos, inuigiletq; malis.

Illa soporiferum paruos initura penates

Colligit agresti lene papauer humo. 530

Dum legit, oblito fertur gustasse palato,

Longamq; imprudens exsoluisse famem.

Quæ quia principio posuit ieiunia noctis,

Tempus habent cœnæ sydera uisa sibi.

Limen ut intrauit, luctus uidet omnia plena. 535

Iam spes in puero nulla salutis erat.

Matre salutata, (mater Menalina uocatur.)

Iungere dignata est os puerile suo.

Pallor abit, subitasq; uident in corpore uires,

Tantus cœlesti uenit ab ore uigor. 540

Tota domus læta est, hoc est materq; paterq;

Nataq; tres illi tota fuere domus.

Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,

Pomaq; & in ceris aurea mella suis.

- 545 Abstinet alma Ceres, somniq; papavera causam
 Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
 Noctis erat medium, placidicq; silentia somni,
 Triptoleum gremio sustulit illa suo.
 Terq; manu permulsit eum, tria carmina dixit,
 550 Carmina mortali non referenda sono.
 Inq; foco corpus pueri utuente fauilla
 Obruit, humanum purget ut ignis onus.
 Excutitur somno stulte pia mater, & amens
 Quid facis exclamat, membraq; ab igne rapit.
 555 Cui dea, dum non es dixit, scelerata fuisti,
 Irrita materno sunt mea dona metu.
 Ille quidem mortalis erit, sed primus arabit,
 Et seret, & culta præmia tollet humo.
 Dixit, & egrediens nubem trahit, inq; Dracones
 560 Transit, & alifero tollitur axe Ceres.
 Sumion expositum, Pyrrhæaq; tuta recessu
 Linqvit, & in dextrum qua iacet ora latus.
 Hinc adit Aegæum, quo Cycladas aspicit omnes,
 Ioniumq; capax, Icariumq; legit.
 565 Perq; urbes Asiæ longum petit Hellepontum,
 Diuersumq; locis alta pererrat iter.
 Nā modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos,
 Hinc libis, hinc Meroe, siccaq; terra subest.
 Nunc adithesperios, Rhenum, Rhodanūq; Padūq;
 570 Teq; fluere parens Tybri potentis aquæ.

LIBER QVARTVS.

Quo feror: immensum est erratas dicere terras,
 Præteritus Cereri nullus in orbe locus.
 Errat, & in cœlo, liquidiq; immunia ponti
 Alloquitur Gelido proxima signa polo.
 Parrhasides stellæ (nancq; omnia nosse potestis, 575
 Acquoreas nuncq; cum subeatis aquas)
 Persephonen natam miseræ monstrate parenti,
 Dixerat, huic Helice talia uerba refert.
 Crimine nox uacua est, Solem de uirgine rapta
 Consule, qui late facta diurna uidet. 580
 Sol aditus, quam quæris ait, ne uana labores,
 Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.
 Quæsta diu secum, sic est affera Tonantem,
 Maximaq; in uultu signa dolentis erant.
 Si memor est de quo mihi sit Proserpina nata, 585
 Dimidium curæ debet habere tuæ.
 Orbe pererrato, sola est iniuria facti
 Cognita, commissi præmia raptor habet.
 Ac neq; Persephone digna est prædone marito,
 Nec generi hoc nobis more parandus erat. 590
 Quid grauius uictore Gyge captiua tulisset:
 Quam nunc te cœli scepra tenente tulit:
 Verum impune ferat, nos hæc patiemur inulta,
 Reddat, & emendet facta priora nouis.
 Iuppiter hanc lenit, factumq; excusat amore, 595
 Nec gener est nobis ille pudendus ast.

Non ego nobilior, posita est mihi regia caelo,
 Possidet alter aquas, alter inane Chaos,
 Sed si forte tibi non est mutabile pectus,
 600 Statq; simul iuncti rumpere uincla tori,
 Hoc quoq; tentemus, si quidem ieiuna remansit,
 Sin minus, inferni coniugis uxor erit,
 Tartara iussus adit sumptis Caducifer alis,
 Specq; redit citius, certa q; iussa refert,
 605 Rapta tribus dixit soluit ieiunia granis,
 Punica quæ lento cortice poma tegunt.
 Non secus indoluit, quam si modo rapta fuisset
 Mœsta parens, longa uixq; refecta mora est.
 Atq; ita, nec nobis caelum est habitabile dixit,
 610 Tartarea recipi me quoq; ualle iube.
 Et factura fuit, pactus nisi Iuppiter esset,
 Bis tribus ut caelo mensibus illa foret.
 Tunc demum uultumq; Ceres, animumq; recepit,
 Imposuitq; suæ spicea ferta comæ.
 615 Largaq; peruenit cessatis messis in aruis,
 Et uix congestas area cepit opes.
 Alba decet Cererem uestis, cerealibus albas
 Sumite, nunc pulli uelleris usus abest,
 Occupat Aprileis Idus cognomine uictor
 620 Iuppiter, hac illi sunt data templa die.
 Hac quoq; ni fallor, populo dignissima nostro
 Atria libertas coepit habere sua,

276

LIBER QVARTVS.

Luce fecutura tutos pete nauita portus,
 Ventus ab occasu grandine mistus erit.
 Sit licet, & fuerit, tamen hac mutinensia Casar 625
 Grandine militia contudit arma sua.
 Tertia post Veneris cum lux surrexerit Idus,
 Pontifices forda sacra litate boue.
 Forda ferens Bos est, foecundaq; dicta ferendo,
 Hinc etiam foetus nomen habere putant. 630
 Nunc grauidū pecus est, grauidę quoq; semine terre
 Telluri plenę uictima plena datur.
 Pars cadit arce Iouis, terdenas curia uaccas
 Accipit, & largo sparsa cruore madet.
 Ast ubi uisceribus uitulos rapuere ministri, 635
 Sectaq; fumosis exta dedere focus,
 Igne cremat uitulos, quæ natu maxima uirgo est,
 Luce Palis populos purget ut ille cinis.
 Rege Numa fructu non respondente labori,
 Irrita decepti uota colentis erant. 640
 Nam modo siccus erat gelidis Aquilonibus annus,
 Nunc ager assidua luxuriabat aqua.
 Sæpe Ceres primis dominum fallebat in herbis.
 Et leuis obfesso stabat auena solo.
 Et pecus ante diem partus ædebat acerbos, 645
 Agnaq; nascendo sæpe necabat ouem.
 Sylua uetus nullaq; diu uiolata securi
 Stabat Mænalio sacra relicta deo.

L

F A S T O R V M

Ille dabat tacitis animo responsa quieto

650 Noctibus, hic geminas rex numa maectat oues,

Prima cadit Fauno, leni cadat altera Somno,

Sternitur in duro uellus utrunq; sono.

Bis caput intonsum fontana spargitur unda,

Bis sua faginea tempora fronde tegit.

655 Vfus abest Veneris, nec fas animalia mensis

Ponere, nec dig' tis annulus ullus inest.

Vesper ubi est tectus, supra noua uellera corpus

Ponit, adorato per sua uerba deo.

Interea placidam redimta papauere frontem

660 Nox uenit, & secum somnia nigra trahit.

Faunus adest, ouiumq; premens pede uellera ditro

Edidit a dextro talia uerba toro.

Morte bouum tibi rex tellus placanda duarum,

Detq; sacris animas una iuuenca duras.

665 Excutitur terrore quies, Numa uisa resoluit,

Et secum ambages, caecaq; iussa refert.

Expedit errantem nemori gratissima coniux,

Et dixit, grauidæ pofceris exta bouis.

Extâ bouis grauidæ dantur, Fœcundior annus

670 Prouenit, & fructum terra pecusq; ferunt.

Hanc quondam cytherea diem properantius ire

Iussit, & admissos præcipitauit equos.

Vt titulum imperij quam primum luce sequenti

Augusto iuueni prospera signa darent.

LIBER QVARTVS.

277

Sed iam præteritas ubi quartus Lucifer Idus 675

Respicit, hæc Hyades Dorida nocte tenent.

Tertia post hyadas cum lux erit orta remotas,

Carcere partitos circus habebit equos.

Cur igitur missæ iunctis ardentia tædis

Terga ferant Vulpes, causa docenda mihi est. 680

Frigida Carfeolis nec obliuis apta ferendis

Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.

Hæc ego pelignos natalia rura petebam

Parua, sed assiduus humida semper aquis.

Hospitis antiqui solitas intrauimus ædes, 685

Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Is mihi multa quidem, sed & hæc narrare solebat,

Vnde meum præfens instrueretur opes.

Hoc ait, in campo (campumq; ostendit) habebat

Rus breue cum duro parca colona uiro, 690

Ille suam peragebat humum, siue usus aratri,

Seu curuæ falcis, siue bidentis erat.

Hæc modo uerberat cum raro pectine pratum,

Nunc matris plumis oua fouenda dabat.

Aut uirides maluas, aut fungos colligit albos, 695

Aut humilem grato calfacit igne focum.

Et tamen assiduus exercet brachia telis,

Aduersusq; minas frigoris arma parat.

Filius huius erat primo lasciuus in æuo,

Addideratq; annos ad duo lustra duos, 700

- Is capit extremi Vulpem in conualle salicti,
 Abstulerat multas illa cohortis aues,
 Captiuam stipula foenoq; inuoluit, & ignes
 Admouet, urentes effugit illa manus.
 705 Qua fugit, incendit uestitos messibus agros,
 Damnoſis uires ignibus aura dabat.
 Factum abiit, monumenta manent, nam dicere certi.
 Nunc quoq; lex Vulpem carſeolana uetat.
 Utq; luat poenas genus hoc cerealibus ardet,
 710 Quoq; modo ſegetes perdidit, illa perit.
 Proxima cum ueniet terras uiſura patentes,
 Memnonis in roſeis Lutea mater equis.
 De duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
 Sol abit, egreſſo uictima maior adeſt.
 715 Vacca ſit, an taurus, non eſt cognoſcere promptum,
 Pars prior apparet, poſteriora latent.
 Seu tamen eſt Taurus, ſiue hoc eſt foemina ſignum,
 Iunone inuita munus amoris habet.
 Nox abiit, oriturq; Aurora, palilia poſcor,
 720 Non poſcor fruſtra, ſi fauet alma Pales.
 Alma Pales faueas paſtorum ſacra canenti,
 Proſequor officio ſi tua facta meo.
 Certe ego de uitulo cinerem, ſtipulamq; fabalem,
 Sape tuli plena februa toſta manu.
 725 Certe ego tranſiſij poſitas ter in ordine flammis,
 Virgaq; rorales laurea miſit aquas.

LIBER QVARTVS.

- Mota dea est operiq; fauet, naualibus exit
Puppis, habent uentos iam mea uela suos.
I, pete uirginea populus suffimen ab ara,
Vesta dabit, uestæ munere purus eris. 730
Sanguis equi suffimen erit, uitulicq; fauilla,
Tertia res duræ cumen inane fabæ.
Pastor oues saturas ad prima crepuscula lustret,
Vnda prius spargat, uirgacq; uerrat humum.
Frondebis & fixis decorentur ouilia ramis, 735
Et regat ornatas longa corona fores.
Cœrulei fiant puro de sulfure fumi,
Tactaq; fumanti sulfure balet ouis
Vre mares oleas, tædamq; herbaq; Sabinas,
Et crepet in medijs laurus adusta focis. 740
Libaq; de milio, milij fiscella sequatur,
Rustica præcipuæ hoc dea læta cibo.
Adde dapes in utrumq; suas, Dapibusq; relectis
Syluiculam tepido lacte precare Palem,
Consule dic pariter pecori, pecorisq; magistris, 745
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.
Siue sacra pauis, sedi ue sub arbore sacra,
Pabulacq; in bustis in scia carpsit ouis,
Seu nentus intrauit uetitum, nostris ue fugatæ
Sunt oculis Nymphæ, semicaperq; Deus. 750
Si mea falx ramo lucum spoliavit opaco,
Vnde data est agræ fiscina frondis ouis,

F A S T O R V M

- Da ueniam culpæ, nec dum degrandinat, oblit
 Agresti Fauno supposuisse pecus.
- 755 Nec noceat turbasse lacus, ignoscite Nymphæ,
 Mota quod obscuras ungula fecit aquas,
 Tu dea pro nobis fontes, fontanaq; placas
 Numina, tu sparfos per nemus omne deos,
 Nec Dryadas, nec nos uideamus labra Dianæ.
- 760 Nec Faunum, medio cum premit arua die,
 Pelle procul morbos, ualeant hoiesq; gregesq;
 Et ualeant uigiles, prouida turba, canes.
 Neue minus multo redigam, quam mane fuerunt,
 Neue gemam referens uellera rapta Lupo.
- 765 Absit iniqua fames, herbæ, frondescq; supersint,
 Quæq; lauent artus, quæq; bibantur aquæ.
 Vbera plena premam, referat mihi caseus æra,
 Dentq; uiam liquido uimina rara sero.
 Sitq; salax Aries, conceptaq; semina coniux
- 770 Reddat, & in stabulis multa sit agna meis,
 Lanaq; proueniat nullas læsura puellas
 Mollis, & ad teneras quamlibet apte manus.
 Quæ precor eueniant, & uos faciatis ad annum
 Pastorum dominæ grandia liba Pali
- 775 His dea placanda est, hæc tu conuersus ad ortus
 Dic quater, & uiuo perlue rore manus,
 Dum licet apposita ueluti cratere canella
Lac niueum potes, purpureamq; sapam.

LIBER QVARTVS.

279

Moxq; per ardentē stypulæ crepitan̄tis aceruos
 Trañcias celerī strenua membra pede. 780
 Expositus mos est, moris mihi restat origo,
 Turba facit dubium, cœptaq; nosra tenet.
 Omnia purgat edax ignis, uitiumq; metallis
 Excoquit, idcirco cum duce purgat oues.
 An quia cunctarum contraria semina rerum 785
 Sunt duo, discordes ignis & unda Dei,
 Iunxerunt elementa patres, aptumq; putarunt
 Ignibus, & sparsa tingere corpus aqua.
 An q; in his uitæ causa est, hæc perdidit exul,
 His noua fit coniux, hæc duo magna putant. 790
 Vix equidem credo, sunt qui Phaethonta referri
 Credant, & nimias Deucalionis aquas.
 Pars quoq; cum saxis pastores saxa feribant,
 Scintillam subito prosiluisse ferunt.
 Prima quidem perij, stypulis excepta secunda est, 795
 Hoc argumentum flamma palilis habet.
 An magis hunc morem pietas Aeneia fecit,
 Innocuum uicto cui dedit ignis iter?
 Hoc tamen est uero propius, cum cõdita Roma est,
 Trasserri iussos in noua tecta Lares. 780
 Mutantesq; domum tectis agrestibus ignem,
 Et cessaturæ supposuisse casæ.
 Per flammās salis̄se pecus, salis̄se colonos,
 Quod sit natali nunc quoq; Romatuo.

- 805 Ipse locum casus Vati facit, urbis origo
 Venit, ades factis magne Quirine tuis,
 Iam luerat pœnas frater Numitoris, & omne
 Pastorum gemino sub duce uulgus erat.
 Contrahere agrestes, & mœnia ponere utriq;
- 810 Conuenit, ambigitur mœnia ponat uter.
 Non opus est dixit certamine Romulus ullo,
 Magna fides auium est, experiamur aues.
 Res placet, alter init nemorosi saxa Palati,
 Alter Auentinum mane cacumen adit.
- 815 Sex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine frater,
 Satur, & arbitrium Romulus urbis habet,
 Apta dies legi ur, qua mœnia signat aratro,
 Sacra Pales aderat, inde mouetur opus.
 Fossa fit ad solidum, fruges iaciuntur in ima,
- 820 Et de uicino terra petita solo.
 Fossa repletur humo, terræq; imponitur ara.
 Et nouus accenso funditur igne rogus.
 Inde præmens stiuam designat mœnia sulco,
 Alba iugum niueo cum Boue Vacca tulit.
- 825 Vox fuit hæc regis condentis Iuppiter urbem,
 Et genitor Mauors, Vestaq; mater ades,
 Quosq; pium est adhibere deos, aduertite cuncti,
 Auspicius uobis hoc mihi surgat opus.
 Longa sit huic ætas, dominæq; potentia terræ,
- 830 Sitq; sub hac oriens, occiduus q; dies.

LIBER QVARTVS.

Ille precabatur, tonitru dedit omnia leuo
 Iupiter, & leuo fulmina missa polo.
 Augurio læti iaciunt fundamina ciues,
 Et nouus exiguo tempore murus erat.
 Hoc Celer urget opus, quē Romulus ipse uocarat, 835
 Sintq; Celer curæ dixerat ista tuæ,
 Neue quis aut muros, aut factam uomere fossam
 Transeat, audentem talia dede neci.
 Quod Remus ignorans, humiles cōtemnere muros
 Cœpit, & his populus dicere tutus erit? 840
 Nec mora transiit, tetro Celer occupat aufum,
 Ille premit duram sanguinolentus humum.
 Hæc ubi rex didicit, lachrymas introrsus obortas
 Deorat, & clausum pectore ualvus habet.
 Flere palam non vult, exemplaq; fortia seruat. 845
 Sicq; meos muros transeat hostis ait.
 Dat tamen exequias, nec iam suspendere fletum
 Sustinet, & pietas dissimulanda patet.
 Osculaq; applicuit posita suprema pheretro,
 Atq; ait, inuito frater adempte uale. 850
 Arfurosq; artus unxit, fecere quod ille
 Fauustus, & moestas Acca soluta comas.
 Tunc iuuenes non dum facti fleuere Quirites.
 Vltima plorato subdita flamma rogo est.
 Vrbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset?) 855

- Victorem terris impositura pedem,
 Cuncta regas, & sis sub magno cæsare semper,
 Sape etiam plures nominis huius habe,
 Et quoties steteris domito sublimis in orbe,
 860 Omnia sint humeris inferiora tuis,
 Dicta Pales nobis est, idem uinalia dicam,
 Vna tibi media est inter utrunq; dies.
 Numina uulgares Veneris celebrate puellæ.
 Multa professorum quæstibus apta Venus,
 865 Poscite thure dato formam, populicq; fauorem,
 Poscite blanditias, dignaq; uerba ioco,
 Cumq; sua dominæ date grata sisymbria myrto,
 Textaq; composita iuncea uincla rosa.
 Tempa frequentari collinæ proxima portæ
 870 Nunc decet, a siculo nomina colle tenet.
 Utq; Syracusas arethusidas abstulit armis
 Claudius, & bello te quoq; cepit Eryx.
 Carmine uiuacis Venus est translata Sibyllæ,
 Inq; suæ stirpis maluit urbe coli.
 875 Cur igitur festum Veneris uinalia dicant,
 Quæritis, & quare sit Iouis ista dies,
 Turnus, an Aeneas latine gener esset Amata
 Bellum erat, hetruscas Turnus adorat opes.
 Clarus erat, sumptisq; ferox Mezentius armis,
 880 Et uel equo magnus, uel pede maior erat.

LIBER QVARTVS.

Quem Rutulus, Turnusq; suis asciscere tentant
 Partibus, hæc contra dux quoq; thuscus ait.
 Stat mihi non paruo uirtus mea, uulnera testor,
 Armæq; quæ sparsi sanguine saepe meo.
 Qui petis auxilium, non grandia diuide mecum 885
 Præmia, de lacubus proxima musta tuis.
 Nulla mora est operi, uestrū est dare, uincere nostrū,
 Quam uelit Aeneas ista negata mihi.
 Annuerant Rutuli, Mezentius induit arma,
 Induit Aeneas, alloquiturq; Iouem. 890
 Hostica Tyrrheno nota est uindemia regi,
 Iuppiter elatio palmite musta feres.
 Vota ualent meliora, cadit Mezentius ingens
 Atq; indignanti pectore plangit humum.
 Venerat Autumnus calcatis sordidus uuis, 895
 Redduntur merito debita uina Ioui.
 Dicta dies hinc est uinalia, Iuppiter illa
 Vendicat, & festis gaudet inesse suis.
 Sex ubi, quæ restant luces, Aprilis habebit,
 In mediō cursu tempora ueris erunt. 900
 Et frustra pecudem quares Athamantidos Helles,
 Signæq; dant imbres, exoriturq; canis.
 Hac mihi Nomento Romam cum luce redirem,
 Obstiter in media candida turba uia.
 Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat, 905

- Exta canum flammis exta daturus ouis.
 Protinus accessi, ritus ne nescius essem,
 Eddidit hæc Flammen verba Quirine tuus.
 Aspera rubigo parcas ceraalibus herbis,
 910 Et tremat in summa lene cacumen humo.
 Tu fata syderibus cœli nutrita fecundi
 Crescere dum fiant falcibus apta sinas.
 Vis tua non leuis est, quæ tu frumenta notasti,
 Mœstus in amissis illa colonus habet.
 915 Nec uenti totum Cereri nocuere, nec imbres,
 Nec marmoreo pallet adusta gelu,
 Quantum si culmos Titan incalfacit udos,
 Tunc locus est iræ diua timenda tuæ.
 Parce precor, scabrasq; manus a messibus aufer,
 920 Neue noce cultis, posse nocere sat est.
 Nec teneras segetes, sed durum amplectere ferrum,
 Quodq; potest alios perdere, perde prius.
 Vtilius gladios, & tela nocentia carpes,
 Nil opus est illis, ocia mundus agat.
 925 Sarcula nunc, durusq; bidens, & uomer aduncus
 Ruris opes niteant, inquinet arma situs,
 Conatusq; aliquis uagina ducere ferrum,
 Astrictum longa sentiat esse mora.
 At tu ne uiola Cererem, semperq; colonus
 930 Absenti possit soluere uota tibi.

LIBER QVARTVS.

Dixerat, a dextra uillis mantile solutis

Cumq; meri patera thuris acerra fuit.

Thura focis, uinumq; dedit, fibrascq; bidentis,

Turpiacq; obscœnæ uidimus exta canis.

Tum mihi cur detur sacris noua uictima quæris, 935

Quæsieram, causam percipe flamen ait.

Est canis (Icarium dicunt) quo sydere moto

Tota fitit tellus, præripiturq; seges.

Pro Cane sydereo, Canis hic imponitur aræ,

Et, qua re fiat, ni, nisi nomen, habet. 940

Cum Priami coniux Tithonia fratre relicto

Sustulit immenso ter iubar orbe suum.

Mille uenit uarijs florum dea nexa coronis,

Scœna ioci morem liberioris habet.

Exit, & in Maïas festum florale calendas, 945

Tunc repetam, nunc me grandius urget opus.

Aufert Vesta diem, cognati Vesta recepta est

Limine, sic iusti constituere patres.

Phœbus habet partem, Vestæ pars altera cessit,

Quod superest illis, tertius ipse tulit. 950

Stare palatinæ laurus, prætextaq; quercus

Stet, domus æternos treis habet una deos.

PVBLII OVIDII NASO

nis, Faistorum liber Quintus.

M iij